

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Eodem sensu allegari à Paulo locum Isaïæ. cap. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

Deus *is qui diligit illum*. De illa ergo sapientia abscondita, quam dixit huius seculi principes ignorasse, videtur dixisse, *Oculus non vidit, nec auris audiuit, &c. quam*, scilicet Christum, si cognovissent principes, nunquam ipsum gloria Dominum crucifixissent. Quocirca Ambrosius in eum locum Pauli, nec non Hieronymus, Theophilact. & Oecumenius ibidem, sententiam illam Isaie de Christo ipso intelligunt. Quos inter alios recentiores sequuntur Adamus in illud caput Isaie, & Leo de Castro ibidem, quoniam hic aliam etiam interpretationem simul admittit illius loci, secutus Marium Victorinum lib. 1. adversus Arrium, ut intelligatur de bonis felicitatis eternae, & de mysterio Incarnationis simul, atque ita duplex in eo sit sensus literalis.

CAPUT II.

Eundem locum Isaie de bonis alterius vite intelligendum esse verior sententia est.

Ergo verò censo, iuxta communem patrum sententiam germanum illius loci sensum, & literalem vnicum esse, quem Paulus secutus est 1. ad Corinth. 2. de bonis tantum beatitudinis, quæ Deus in alia vita præparavit diligentibus ipsum. Quod enim Isaías dixit, *Expectantibus te*, interpretatus est Paulus, *is, qui diligit illum*. In hunc sensum intelligunt testimonium Isaie, & Pauli (quod idem est) Dionysius in contemplatione cap. 12. de cœlesti Hierarchia, Hieronymus, Haimo in illud caput Isaie, Chrysostomus, Theodoretus, Anselmus in eum locum Pauli, & ibidem Beda, qui ex duobus locis, quædam congerit fragmenta Augustini in hanc sententiam. Permulti etiam alij variis in locis, Tertullianus lib. de resurrectione carnis c. 26. num. 2. Cyprianus epist. 56. alias lib. 4. epist. 6. & in præfatione ad librum de virtutibus cardinalibus Christi, Marcus Eremita lib. de Paradiso, & lege Dei: habetur in 3. tom. Biblioth. sacræ S. Patianus in Patenese ad penitentiam: in fine, quæ habetur 1. tom. Bibliot. Theophilus Antiochenus lib. 1. in fine, habetur in 5. tomo, Arnoldus Abbas tractatu de Laudibus Mariæ in fine, habetur in 6. tom. Hieronymus in epist. 148. ad Marcel. Ambrosius in secunda prædicatione præparationis ad missam, in fine. Idem habetur in missa S. Iacobi post consecrationem calicis, quæ est 4. tom. Bibliot. Auctor meditationum apud Augustinum lib. 2. cap. 18. & Auctor de triplici habitaculo apud eundem Augustinum cap. 1. Id verò facile ex contextu Isaie probari poterit.

Imprimis autem sine fundamento dicitur, ibi argumentari Scripturam à mysterio Incarnationis ad cœlestia præmia. Neque enim verba ipsius Isaie, aut Pauli talem argumentandi modum indicant, sed simpliciter dicitur, *Oculus non vidit, &c.* Aut ergo de vno, aut de alio mysterio intelligi debent, etiam si quæ de vno iuxta litteram dicuntur, de alio per accommodationem dici possint, de quo modò non est controuersia. Ceterum de mysterio Incarnationis prædictum locum non intelligi, ex verbis Isaie perspicuum est. postquam enim dixit, *Quæ preparasti expectantibus te*, Quod interpretatus Paulus, dixit, *is, qui diligit illum*, Id ipsum explicans magis idem Isaías subiungit: *Occurristi latenti, & scienti iustitiam*, hoc est, cum lætitia spirituali bene operanti. At si de Christi Incarnatione sermo esset, non diceret, *Occurristi sa-*

cienti iustitiam. Sed sicut idem Isaías dixit c. 9. Popu-
lus, qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam: habitantibus in regione umbrae mortis lux orta est. Et capite 65 ad Roman. 10. Inuentus sum à non querentibus me; palam apparui is, qui me non interrogabant. Quoniam enim Christus corporaliter in carne videndus apparere dignatus sit iustis, & expectantibus redemptionem Israël, Simeoni videlicet, Annæ, & aliis: fructus tamen redemptionis, in quo præcipue mysterium illius est, non contigit nisi iniustis, & non expectantibus. Prima enim gratia, unde incipit fructus iste, non datur bene laborantibus, neque expectantibus, neque querentibus, ut definitur in Concilio Arausico no. 2. canone 4. 5. & 6. ubi adducitur illud Isaie 65. & ad Roman. 10. Sed sedentibus in tenebris, & umbrae mortis, non querentibus, nec expectantibus. Cum ergo dicit, *Occurristi facienti iustitiam*, iam intelligit de præmio bonorum operum, de quo præmio iam dixerat, *Oculus non vidit, nec auris audiuit, &c.* non autem de mysterio Incarnationis, siquidem fructus illius non occurrit facienti iustitiam, sed contra, sedentibus in tenebris. Casum autem illam datium, *Facienti iustitiam*, vel *is qui diligit illum*, significare causam, probabitur infra disputatione 89. cap. 2. atque ex eodem testimonio confirmabimus sententiam, quæ dicit, electionem ad gloriam factam esse ex meritis.

Neque obest, quod Isaías loquatur in eo capite de mysterio Incarnationis, & Christum inuocet, cum ait, *Vinam dirumperes celos, & descenderes, &c.* Nam postquam subiunxit, *A facie tua montes destuerent, & iterum, Ut notum fieret nomen tuum inimicis tuis, &c.* subinde admirans adiunxit bona, quæ amicis suis præparauit, illis verbis: *A seculo non audierunt, nec auribus perceperunt, &c.* Mitto expositio-
nem Cyrilli, & aliquorum recentiorum, qui hoc modo explicanti mundi constitutione neque audiuimus, neque vidimus talem Deum, præter te, & quidem solum: expectantibus enim te largiter misericordiam impartiris. Nam hi auctores aliter Hebræum transferunt, quam Vulgata, & Paulus: Editio vul-
legunt enim: *Neque oculi nostri viderunt Deum, absque te*. Vulgata verò, & Paulus Deum ponunt in casu vocandi, *Deus, absque te*.

CAPUT III.

Eodem sensu allegari à Paulo locum Isaie.

Quod vero attinet ad sensum, in quo Paulus præstitit testimonium Isaie, posset aliquis contendere, de mysterio crucis, seu Incarnationis illud intellexisse, de quo in eo capite loquebatur. Inquit enim, *Sed loquimur Dei sapientiam in mysterio, quæ abscondita est; quam prædestinavit Deus ante secula in gloriam nostram; quam nemo principum huius seculi cognouit, si enim cognovissent, nunquam Dominum glorie crucifixissent, sed scriptum est, Quod oculus non vidit, nec auris audiuit, &c.* De ea igitur sapientia, quam dicit ignorasse principes huius seculi, videtur interpretari locum Isaie, *Oculus non vidit, &c.* Scinde probet eam fuisse absconditam, & ignotam principibus. Contextus quidem Pauli difficilis est: præsertim vero, si illud, *Quam nemo principum huius seculi*, referatur ad absconditam sapientiam crucis, quam Paulus prædicabat, ut referunt Chrysost. & ceteri Græci: Ambrosius, & Anselmus in eum locum Pauli, & Athanasius

A 4 in lib.

Digressio in locum Pauli, Spiritualis autem indicat omnia.

in lib. de Incarnatione Verbi prope finem, qui non legit *quam*, sed *quem*, aliter quam est in Græco, & Latino textu. Sic enim nihil aliud videtur Paulus testimonio Isaie probare, quam Christum quem appellat absconditam sapientiam, non fuisse cognitum huius mundi principibus, ideoque ab eis fuisse crucifixum. Quem sensum maxime confirmant verba illa Pauli, *si enim cognouissent, nunquam Dominum glorie crucifixissent*. Quali dicat si cognouissent hanc sapientiam, hoc est, Christum, nunquam ipsum, qui est Dominus glorie, crucifixissent. Augetur etiam difficultas in contextu verborum Pauli; ex particula aduersatiua. Sed, quam pauci Expositores vrgent, imo ferè omnes prætermittunt, quia addita, si verba illa, *Oculus non vidit*, intelligenda sunt de æterna beatitudine, ut plures intelligunt, quos iam citauimus, vix cum præcedentibus coherere possunt: imo etiam si non addatur particula, contextus difficilis manet. Multo autem facilius videtur, si Paulus verba Isaie intelligat de Christo, & mysterio ipsius; sic enim cum aduersatiua contextus facile, etiam ordinari potest hunc in modum: si enim eum cognouissent, nunquam ipsum crucifixissent, sed, sicut scriptum est, *Oculus non vidit*, &c. ac si diceret, sed quia non cognouerunt, sicut scriptum est, ipsum morte damnarunt.

His tamen non obstantibus, mihi videtur Paulus citasse verba Isaie in eundem sensum, quem ex communi Patrum interpretatione adduximus: intelligens videlicet verba illa, *Oculus non vidit*, &c. non de mysterio Incarnationis, & sapientia abscondita crucis, sed de gloria alterius vitæ, & felicitatis eternæ: & contextum Pauli, etiam cum particula Sed, optime constare: ita tamen, ut illud, *Quam nemo principum huius seculi*, &c. referatur non ad sapientiam absconditam in mysterio, sed ad gloriam nostram, ad quam, & secundum Latinam, & Græcam lectionem, optime referri potest. *Litera* verò, & sensus sic ordinandus est, loquimur sapientiam, scilicet crucis, quam prædestinavit Deus ante seculum gloriam nostram, quam gloriam eternam scilicet beatitudinem, Nemo principum huius seculi cognouit: si enim (supple eam gloriam) cognouissent, qualiter scilicet a Deo nobis præparata esset, nunquam Dominum, ipsius, glorie, scilicet Christum, cuius merito nobis præparata est crucifixissent. Sed, sicut scriptum est, de ea nempe gloria, *Quod oculus non vidit, nec auris audiuit*, &c. ipsi eam non cognouerunt: subiungit verò statim. *Nobis autem reuelauit Deus per spiritum suum*. Gagneus conatur textum aliter disponere intelligendo testimonium Isaie de Christo, & sapientia abscondita, & referendo illud, *Quam*, non ad gloriam, sed ad sapientiam absconditam. Sed difficilior, & durior est paraphrasis. Mihi verò, ut dixi, sensus propositus magis placet, quod satis probatum sit ex patrum sententia, Isaia non de Christo, sed de gloria beatitudinis verba illa dixisse. Quocirca consequenter Paulus in eundem sensum, textum Isaie usurpare debuit. Deinde quod paulus dixit, *Nunquam Dominum glorie crucifixissent*, indicat particulam illam, *Quam*, referri non ad sapientiam, sed ad gloriam, quam replicando, optime infert, cum inquit, quam gloriam si cognouissent, nunquam ipsum glorie Dominum crucifixissent.

Ed dubitauit aliquis, quomodo intelligitur quod subiunxit Paulus post citata verba, *Nobis autem reuelauit Deus per spiritum suum*, *Spiritus enim omnia scrutatur, etiam profunda Dei*. si veram est, quod oculus, non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, &c. De eisdem enim mysteriis inquit Paulus, *Nobis autem reuelauit Deus*. Questionem hanc proposuit Marcella Hieronymo, & ipse responderet in epistola 148. ad ipsam, non debere nos quaerere, quid sit illud, quod oculus non vidit, nec auris audiuit, &c. Si enim (inquit) ignoratur, quomodo sciri potest? Unde hoc sensu Apostolus dixisse credendus est, quod carnalibus oculis, & aure carnali, & cogitatione mortali non possunt spiritualia comprehendere; quodque reuelatum sit, & sanctis per spiritum esse testatur, non statim sequitur, ut ipse aliis reuelauerit, alioquin audiuit & in paradiso verba ineffabilia, quæ aliis narrare non poterat, aut si narrauit, nequaquam ineffabilia sunt. Hæc Hieronymus. Quibus docet, ea quæ sunt in beatitudine futura, reuelata quidem fuisse Paulo, & aliis Sanctis, illustratione aliqua peculiari, sed quam nec explicare ipsi possent, ut ea mysteria aure perciperetur corporeæ; nec ostendere, ut oculo corruptibili viderentur.

Magis tamen congruere videtur Apostoli textui; si dicamus, reuelationem illam non esse communem quidem omnibus fidelibus, sed spiritualibus dumtaxat, & adultis, non paruulis in fide Christi, quod soli adulti ea percipere possint. Hos verò significat, cum inquit, *Nobis autem reuelauit Deus per spiritum suum*. Propterea enim subdit, *Spiritus enim omnia scrutatur, etiam profunda Dei*. Nos autem non spiritum huius mundi accepimus, sed spiritum, qui ex Deo est, ut sciamus, quæ a Deo donata sunt nobis. Animalis autem homo non percipit ea, quæ sunt spiritus Dei, stultitia enim est illi, & non potest intelligere. Spiritualis autem indicat omnia. Hæc in eo cap. 2. In 3. 1. ad Cor. 3. vero statim sic incipit, *Et ego fratres, non potui vobis loqui quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus*. Tanquam paruulis in Christo lac vobis potum dedi, non escam. Sed nec nunc quidem potestis, adhuc enim carnales estis. Cum enim sit inter vos zelus, & contentio, nonne carnales estis? gratiam.

&c. Ait ergo Paulus, ea, quæ huius seculi principes ignorarunt, reuelata fuisse spiritualibus; eo etiam modo, ut & ipsi illa effari possent, non carnalibus, sed spiritualibus. Non ergo, ut putauit Hieronymus, Paulo ita hæc reuelata fuerunt, ut ipse non posset alii reuelare: sed ut verè posset etiam aliis intelligenda proponere, qui tamen verè spirituales essent. Corinthiis verò dixit, ea nondum explicasse, quia adhuc carnales erant, hoc est, carnis passionibus feruientes.

Nobis igitur placet interpretatio Chrysostomi, Marci Eremitæ, & Anselmi locis citatis, quæ optime difficultati propositæ responderi potest, videlicet, cum Paulus dicit ex Isaia, *Oculus non vidit, nec auris audiuit*, &c. de vniuersa hominum natura considerata ex propria ipsius virtute loqui. Nam si Prophetæ, & Apostoli audierunt; non tanquam homines, sed tanquam Prophetæ, & Apostoli audierunt, hoc est, spiritu Dei illustrati. Quare, quod principes huius seculi, proprio studio atque virtute non cognouerunt, nec audierunt, imo nec

Litera Pauli ordinatur.

Gagneus.

8.

9.

10.

Chrysost. Marc. Eremit. Anselm.